

Pedagogické hodnotenie, zápisky z ECSWE

Zápisky z konferencie Európskej rady pre waldorfskú pedagogiku ECSWE na tému Pedagogické hodnotenie, Berlín 2005

Čo je to hodnotenie?

Hodnotenie (evaluácia) znamená rozpoznanie hodnoty niečoho, zviditeľnenie kvality, porovnávanie kvalít a niekedy ich meranie. Hodnotenie sa pokúša zachytiť esenciálnu kvalitu, vlastnosť osoby alebo situácie.

Hodnotenie pracuje s pozorovaním a zaznamenaním vývoja.

Má dočinenia aj so skúšaním a testovaním kvalít ako napr. zrelosť, kompetencie či zručnosti.

Pomocou seba-hodnotenia prichádzame k seba-poznaniu, skrz hodnotenie inej osoby poznávame niečo z bytia druhého.

Waldorfská škola a evaluácia

Hodnotenie je v niektorých oblastiach waldorfskej pedagogiky obchádzané – dôvodom je najmä snaha rešpektovať individualitu dieťaťa, nezaraďovať ho do kategórií, a nevystavovať ho selekčnému procesu.

Avšak inak v praxi waldorfskej školy je známych a používaných mnoho foriem hodnotenia, ako sú: školské správy, štúdiá o dieťati, diagnostická správa (napr. správa o školskej zrelosti), určenie dosiahnutých úrovní v oblasti vzdelávania. Všeobecne sú tieto nástroje neformálne.

Hodnotenie znamená – mať cieľ

Bez artikulovaných cieľov a kritérií nie je možné stanoviť posudok a preto ani zmysluplne hodnotiť.

Evaluácia vo waldorfskej škole môže mať nasledovné určenia:

- Ohodnotiť (uznať hodnotu) a seba-hodnotiť výkony, schopnosti, zručnosti; v súlade s dohodnutými kritériami.
- Môžu byť použité ako diagnostický nástroj pri podpore vyučovacieho procesu.
- Použitie ako nástroj zvyšovania kvality.
- Použitie ako prostriedok sebapoznania.

Učenie a testovanie v súvislostiach

Učenie a vývoj nastáva v súvislostiach; napríklad schopnosti sú skutočne zviditeľnené iba v danom kontexte, v ktorom sa prejavajú.

Schopnosti (príklad: sociálne či jazykové kompetencie) sú vlastnosťami učiacich sa spoločností – cvičením a skúsenosťami. Učiaci sa jednotlivci rozvíjajú svoje kompetencie aktívnym zapojením sa do procesu.

Mnoho výsledkov procesu učenia ostanú nezviditeľnené a preto je potrebné použiť viacero metód hodnotenia. Z tohto dôvodu je použitie testovania ako hodnotiacej metódy odôvodnené len v zmysluplnom kontexte; a nie ako abstraktná štandardizovaná dotazníková forma (pr. zaškrtnutie rámečkov či písomná práca). Písanie eseje (pr. „Pomáham druhým“) nám hodnotí len schopnosť písať eseje (a nie napr. sociálne schopnosti).

Hodnotenie ako spôsob uchopenia budúcnosti

Hodnotenie v sebe vždy zahŕňa tvorbu vedomia ako podkladu pre ďalšie konanie. Ako také by sa malo len čiastočne zaoberať tým, čo bolo – skôr by malo predpokladať, čo bude. Potom sa hodnotenie stáva zmenou pre nový začiatok. Hodnotenie tak navodzujú body prechodu.

Hodnotenie smerom k pochopeniu dieťaťa

Každé hodnotenie by malo slúžiť vývojovým potrebám dieťaťa (aj vtedy, keď jeho vonkajším cieľom je preukázať kvality pre iné inštitúcie).

V ideálnom prípade hodnotenie vedie k podpore, umožňuje ďalšie strategické plánovanie, a malo by ponúknuť pomoc a smerovanie (a ocenenie).

Hodnotenie je orientované na proces.

Hodnotenie je založené na láskyplnom otvorenom záujme.

V momente, kedy pozorujeme alebo hodnotíme druhú osobu, už ovplyvňujeme jej vývoj. Naše myšlienky a pocity majú badateľný dosah na druhého, či už je to dieťa alebo dospelý.

Vývoj je učenie – oba sú dynamické procesy a vzájomne sa ovplyvňujú na úrovni fyzickej, emocionálnej, konatívnej a duchovnej. Počas vývoja sa „Ja“ – aktívnej jadro individuality – pokúša transformovať zdedené a zažité smerom k vedomiu seba a k schopnostiam, aby mohlo svoje najvútornejšie intencie a zámery priviesť čo najviac k prejavu. Pozorovanie procesu vývoja odhaľuje tento proces individualizácie a realizácie oku pozorovateľa.

Učenie je prednostne sebaurčujúca aktivita.

Vzdelávacie ciele sú v prvom rade prostriedkom zdravého vývoja.

Vývojové fázy.

Waldorfská pedagogika predpokladá, že dieťa vo svojom vývoji nasleduje všeobecnú vývinovú líniu. Na druhej strane zo súčasných výskumov vieme, že hoci všeobecná vývinová línia existuje ako norma, individualita dieťaťa sa norme neprispôsobuje. Vieme, že individualita sa vyvíja v rozmanitosti. Rovnako to, čo sa zdalo byť vývinovým rámcom možností je viac pružným a plastickým, ako sa myslelo predtým.

Najväčšou prekážkou k učeniu je slabá motivácia. S dobrou motiváciou je možné naučiť takmer všetko.

Každá vývinová oblasť (pr. senzorio-motorická, jazyková, kognitívna, emocionálna, sociálne atď.) má svoje vývojové míľniky, ktoré musia byť včlenené do fáz všeobecnej vývinovej línie (pr. predškolský vek, pred 9/10 rokom života, puberta atď.)

Antropomorfné rozpoznanie sedemročných vývinových etáp je nevyhnutné pre terapeutickú a pedagogickú prácu. To podporuje zdravé včlenenie vyvíjajúcich sa procesov (každý z nich v inom čase); vnímanie 7-ročných cyklov pomáha harmonizovať vývoj v čase rozložených schopností – myslieť, cítiť a konať.

Kompetencie, zručnosti (kľúčové a základné kompetencie), schopnosti a kultúrne techniky

Zručnosti (kultúrne techniky) ako sú čítanie, písanie sú založené na včlenení rôznych schopností (pr. koordinácia očí, rozpoznanie písmen, mentálna predstavivosť a aj poznanie slov a pojmov). Tieto schopnosti najprv musia dozrieť.

Na podklade zručností môžu byť rozvinuté nové (zvyčajne vyššie) schopnosti. Zručnosť čítania formuje základ pre vyššie mentálne aktivity, ako sú napr. schopnosť uchopiť, interpretovať a použiť poznatok v praktickom riešení problému.

Základné zručnosti a schopnosti vytvárajú základ pre dosiahnutie vyšších zručností a schopností. Pr. nižšie zmysly tvoria základ kompetencií pre jazykový a kognitívny vývoj. Učenie je proces špirálovitý – založený na budovaní a premene osvojených zručností pomocou včlenenia nových skúseností a poznania.

Vzdelávacie úrovne

Vo vyučovacom procese existujú rôzne úrovne. Dosiahnutie každej úrovne znamená naplniť základné podmienky a prípravné procesy. Je potrebné poznať tieto pre-podmienky a vyučovacie procesy.

Primárne pre-podmienky vyučovacieho procesu

Vzťahy: dieťa sa môže učiť iba vtedy, keď má vytvorený vzťah k predmetu, keď chce preskúmať tento vzťah k predmetu a porozumieť, prečo o ňom majú vedieť. Vzťahy k predmetu, ktoré vznikajú v súvislostiach, sú zmysluplné a motivujúce. Často je najdôležitejším vzťahom pre dieťa láska a úcta k učiteľovi, ktorý ho vedie vyučovacím procesom.

Pocit kompetentnosti: dieťa sa učí najlepšie, keď má pocit, že je schopné učiť sa, keď vie, ako sa učiť, ako sa pýtať, ako sa podeliť so získanými informáciami, a má nadobudnuté potrebné základné zručnosti, techniky a nástroje. Učiaci sa vie spýtať, čo potrebuje vedieť, ako to môže nájsť, ako môže použiť dané poznatky.

Autonómia: Učenie sa vyžaduje od učiaceho sa byť v rastúcej miere schopný a zodpovedný za proces vlastného sa učenia, ktoré je čoraz viac nezávislé od učiteľa alebo spolužiakov. Učiaci sa je vedený k tomu, aby sa vedel učiť na základe svojej vlastnej motivácie.